

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
080 81 80
gp@zagovornik-rs.si

Številka: 0700-56/2023/50
Datum: 27. 2. 2025

Zagovornik načela enakosti na podlagi 21. člena v povezavi s 33. in 37. členom Zakona o varstvu pred diskriminacijo (Uradni list RS, št. 33/16 in 21/18 – ZNOrg, v nadaljevanju: ZVarD) na predlog predlagatelja ... v zadevi ugotavljanja diskriminacije po ZVarD zoper Društvo ..., izdaja naslednjo

ODLOČBO

1. Društvo ... **ni kršilo prepovedi neposredne diskriminacije** po 6. členu v povezavi s 4. členom ZVarD na podlagi osebne okoliščine invalidnosti oziroma zdravstvenega stanja predlagatelja ..., s tem, ko ga ni sprejelo v članstvo.

2. Stroški v tem postopku niso nastali.

OBRAZLOŽITEV

Zagovornik načela enakosti (v nadaljevanju: Zagovornik) je dne 23. 8. 2023 prejel predlog za ugotavljanje diskriminacije predlagatelja ... (v nadaljevanju: predlagatelj), v katerem je ta navedel, da je utrpel možgansko kap in postal tetraplegik, zato se je hotel včlaniti v Društvo ... (v nadaljevanju: društvo). Društvo je njegovo vlogo za članstvo s sklepom z dne 23. 2. 2023 zavrnilo, o čemer je bil obveščen s strani Zveze ... (v nadaljevanju: Zveza). Iz sklepa je izhajalo, da po oceni pooblaščenega zdravnika Univerzitetnega rehabilitacijskega inštituta Soča (v nadaljevanju: URI Soča) ne izpolnjuje pogoja iz tč. 1 iz 7. člena statuta društva.

Predlagatelj je v predlogu zatrjeval, da v članstvo društva ni bil sprejet zato, ker nima mehanske, temveč nevrolško poškodbo hrbtenjače, vendar pa ni dvoma, da je tetraplegik oziroma da ima tetraparezo, saj to izhaja tudi iz odpustnega pisma zdravnika URI Soča. Zaradi zavrnitve članstva v društvu je prikrajšan za prevoz za tetraplegike, ki ga nudi to društvo, letno obnovitveno rehabilitacijo in vključitev v športne aktivnosti, ki jih svojim članom nudi društvo. Zoper sklep o zavrnitvi članstva je vložil pritožbo, ki jo je upravni odbor društva prav tako zavrnil s sklepom, iz katerega izhaja, da je pooblaščen zdravnik URI Soča podal mnenje, da gre pri predlagatelju za stanje po utrpeli obsežni ishemični možganski kapi v globini možganovine v področju mostiča in gre torej za centralno okvaro področja ponsa. Predlagatelj ima res stanje tetraplegije, a je ta posledica možganske kapi, ne pa poškodbe ali obolenja hrbtenjače. Torej pogoj za članstvo, ki je, da je trajna gibalna oviranost posledica poškodbe ali obolenja hrbtenjače, po mnenju pooblaščenega zdravnika URI Soča pri predlagatelju ni izpolnjen.

Predlagatelj je svojemu predlogu priložil statut društva, statut Zveze, svoj dopis Varuhu človekovih pravic (v nadaljevanju: Varuh) in Varuhov odgovor, izvedensko mnenje invalidske komisije I. stopnje Zavoda za invalidsko in pokojninsko zavarovanje, izvid zdravniškega

pregleda na Nevrološki kliniki z dne 12. 9. 2017, strokovno besedilo z naslovom Okvara hrbtenjače – anatomija avtorja ..., objavo na spletni strani Zveze o tem, kdo so paraplegiki in tetraplegiki, odpustno pismo URI Soča z dne 16. 9. 2016, svojo vlogo za članstvo v društvu z dne 3. 11. 2022, sklep o zavrnitvi vloge z dne 23. 2. 2023 in obvestilo Zveze o tem z dne 27. 2. 2023, svojo pritožbo zoper ta sklep ter sklep o zavrnitvi pritožbe z dne 21. 6. 2023.

Zagovornik je po pregledu predloga in prej navedenih prilog, v katere je vpogledal, ugotovil, da je predlagatelj v predlogu kot kršitelja sicer navedel Zvezo, vendar je o njegovi vlogi za članstvo v društvu na prvi stopnji kot tudi o njegovi pritožbi na drugi stopnji dejansko odločalo društvo oziroma organi društva (na prvi stopnji v imenu društva njegova predsednica, na drugi stopnji pa upravni odbor društva). Zato je Zagovornik kot domnevnega kršitelja v obravnavanem primeru štel društvo, ki predlagatelja ni sprejelo v članstvo, in ne Zveze, ki ga je sicer o tem obvestila. Tudi sicer se posamezniki lahko včlanijo samo v posamezna društva, ne pa v samo zvezo, katere članice so lahko samo posamezna društva.

*

Zagovornik je najprej presojal, ali so podani pogoji za izvedbo postopka za ugotavljanje diskriminacije in ugotovil, da je predlagatelj vložil predlog za obravnavo diskriminacije po 5. poglavju ZVarD, v katerem se smiselno uporabljajo določbe Zakona o splošnem upravnem postopku¹ (v nadaljevanju: ZUP). Zagovornik je po preučitvi predloga ocenil, da je predlagatelj z njim izkazal dovolj dejstev, da je izpolnil trditveno breme ter izkazal, da bi v zadevi lahko šlo za neposredno diskriminacijo. Zato je v skladu s 37. členom ZVarD začel voditi postopek ugotavljanja diskriminacije. Skladno s 40. členom tega zakona se v primeru, kadar diskriminirana oseba izkaže dejstva, ki upravičujejo domnevo, da je bila kršena prepoved diskriminacije, dokazno breme prevali na domnevnega kršitelja, ki ima možnost dokazati nasprotno. To pomeni, da je v primeru izkazanega suma diskriminacije na domnem kršitelju, da dokazuje morebitno upravičenost svojega ravnanja.

*

Zagovornik je zato društvo z dopisom št. 0700-56/2023/4 z dne 20. 9. 2023 seznanil z vsebino predloga ter ga z namenom preveritve dejanskega stanja pozval, naj pojasni okoliščine, kot jih je opisal predlagatelj. Pozval ga je, naj pojasni, zakaj diagnoza »težja spastična tetrapareza«, ki je navedena v predlagateljevem odpustnem pismu URI Soča z dne 16. 9. 2016, ne ustreza pogojem za sprejem v članstvo oziroma zakaj se tetraplegija, ki je posledica možganske kapi, kot je v obravnavanem primeru, ne more šteti za »poškodbo ali obolenje hrbtenjače«, čeprav se odraža s klinično sliko tetrapareze ter ima za posledico trajno gibalno oviranost, ki onemogoča obvladovanje daljših razdalj brez uporabe invalidskega vozička, kar je sicer en od pogojev za včlanitev. Nadalje pa ga je pozval še, naj pojasni, katere posebne socialne programe izvaja (npr. obnovitvena rehabilitacija, prevozi, šport in rekreacija, interesne dejavnosti itd.) in ali so predlagatelju te storitve na voljo tudi kot nečlanu društva ter pod kakšnimi pogoji.

Društvo je svoj odgovor podalo dne 28. 9. 2023 in navedlo, da je ključni pogoj za članstvo v društvu, da ima oseba po utrpeli poškodbi ali obolenju hrbtenjače paraparezo, paraplegijo, tetraparezo ali tetraplegijo in da je trajno gibalno ovirana zaradi posledic okvare ali obolenja hrbtenjače, ki ji onemogoča obvladovanje daljših razdalj brez uporabe invalidskega vozička.

¹ Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10, 82/13 in 175/20 – ZIUOPDVE.

Pogoji so torej zastavljeni tako, da mora oseba imeti npr. tetraparezo, ta pa mora biti posledica poškodbe ali obolenja hrbtenjače. Če ima oseba tetraparezo (npr. spastično tetraparezo) iz drugih razlogov, to ne zadošča. V društvu so se že v fazi obravnave predlagateljeve pristopne izjave za članstvo kot tudi pri obravnavi njegove pritožbe obrnili na ..., dr. med. spec. fiz. in rehab. med., ki je zaposlen v URI Soča, ki je sicer osredni nacionalni zdravstveni zavod za celostno in interdisciplinarno rehabilitacijo bolnikov s funkcijsko in delovno oviranostjo. Z omenjenim zdravnikom tudi sicer sodelujejo, tako da zelo dobro pozna pogoje za članstvo kot tudi njihove člane. Ta jim je pojasnil, da je pri predlagatelju prišlo do okvare globoke centralne možganske strukture, ponsa oziroma mostiča in torej ni prišlo do okvare hrbtenjače. Pacienti z okvarami znotrajlobanjskih struktur centralnega živčnega sistema, kot je pons, so v Sloveniji in tudi v vseh primerljivih rehabilitacijskih zdravstvenih ustanovah v tujini vključeni v rehabilitacijo na oddelkih za bolnike s cerebrovaskularnimi boleznimi – torej z različnimi stanji oziroma oblikami možgansko žilnih bolezni oziroma možganskih kapi. Nadalje je društvo navedlo še, da četudi ima predlagatelj ugotovljeno diagnozo »težja spastična tetrapareza«, pri njem do same poškodbe hrbtenjače ni prišlo. Tetrapareza pomeni stanje, ko ima oseba ohromele roke in noge in je lahko posledica poškodbe hrbtenjače, ne pomeni pa kar avtomatično, da ima oseba poškodovano ali okvarjeno hrbtenjačo.

Društvo je pojasnilo, da si pogoje za članstvo določi v svojem statutu kot temeljnem aktu po 9. členu Zakona o društvih² (v nadaljevanju: ZDru-1). Društvo je samostojna in avtonomna pravna oseba in si pogoje za članstvo določi samo. Ko pa so ti pogoji določeni, se mora po njih ravnati in jih spoštovati. Če oseba izpolnjuje pogoje za članstvo, se ji članstvo mora odobriti, kot to velewa 2. člen ZDru-1. Zavrnitev članstva je bila zato potrebna, da društvo deluje v skladu z zakonom in svojim statutom, ki ga je kot zakonitega potrdila tudi Upravna enota. Če bi društvo odobrilo članstvo osebi, ki pogojev ne izpolnjuje, bi kršilo tako zakon kot svoj statut in bi navsezadnje neenako obravnavalo svoje člane, ki so pogoje za članstvo morali izpolniti.

Glede posebnih socialnovarstvenih programov je društvo še pojasnilo, da izvaja program prevozov, kompenziranja invalidnosti, interesnih dejavnosti in športa. Storitve v programih so prilagojene osebam, ki izpolnjujejo pogoje za članstvo in imajo poškodbo ali okvaro hrbtenjače, ne glede na to, ali dejansko so člani društva ali ne. Njihovi kadri so namreč usposobljeni izključno za izvajanje dejavnosti z osebami s poškodbo ali okvaro hrbtenjače in se z drugimi bolezenskimi stanji ne ukvarjajo, še posebej, ker lahko ta druga stanja pomenijo tudi razlike v kognitivnih sposobnostih, ki pri poškodbah hrbtenjače niso prizadete, pri drugih stanjih pa so lahko. Programi društva niso prilagojeni osebam, ki imajo cerebrovaskularne bolezni, kot to velja za predlagatelja, saj strokovnega znanja o ravnanju z osebami s to boleznijo v društvu nimajo in bi bilo neodgovorno svetovati taki osebi ali jo vključevati v obstoječe skupine.

Zagovornik si na podlagi 20. člena Poslovnika Zagovornika načela enakosti³ ves čas postopka prizadeva za sporazumno rešitev zadeve s poravnavo, zato se je s poizvedbo obrnil še na združenje, ki združuje bolnike s cerebrovaskularno boleznijo (v nadaljevanju: združenje). Prosil je za pojasnilo, ali bi se predlagatelj glede na to, da je utrpel možgansko kap, katere posledica je tetraplegija in invalidnost I. kategorije, lahko včlanil v to združenje in pod kakšnimi pogoji, katere storitve izvaja za svoje člane ter pod kakšnimi pogoji, ali bi bile storitve, ki jih izvaja za svoje člane, primerne tudi za osebo na invalidskem vozičku z diagnozo spastična tetrapareza ter ali bi bile predlagatelju storitve, ki jih izvaja združenje za svoje člane, na voljo tudi kot nečlanu združenja ter pod kakšnimi pogoji.

² Uradni list RS, št. 64/11 – uradno prečiščeno besedilo in 21/18 – ZNOrg.

³ Uradni list RS, št. 10/19.

Združenje je dne 25. 9. 2024 odgovorilo, da so njihovi člani lahko osebe s cerebrovaskularno boleznijo in da nimajo navedenih omejitev glede funkcijske sposobnosti posameznikov oziroma stopnje invalidnosti. Uporaba invalidskega vozička sama po sebi ne izključuje udeležbe v posameznih dejavnostih. Pojasnili so še, da osebe po možganski kapi s strani Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju: ZZZS) nimajo priznane pravice do obnovitvene rehabilitacije v okviru zdraviliškega zdravljenja, zato se ta v okviru njihovega združenja izvaja samo s sredstvi, ki jim jih nameni fundacija FIHO, donacijami in sredstvi, ki jih pridobijo z razpisi, in participacijo udeležencev. To trenutno pomeni, da lahko člani koristijo storitev na tri do štiri leta. Osebe s težjo prizadetostjo za to potrebujejo spremljevalca. Možnosti organiziranih prevozov nimajo. Nekatere storitve (predvsem izobraževanja, udeležbe na mesečnih srečanjih, dejavnosti preko spleta) so dostopne tudi nečlanom, vendar pa je za storitve, ki so vezane na finančna sredstva, ki jih zagotavlja in pridobiva združenje, treba plačati članarino.

Zagovornik je pojasnila društva in združenja z dopisom št. 0700-56/2023/8 z dne 10. 10. 2023 posredoval predlagatelju in mu dal možnost izjasnitve. Predlagatelj se je odzval dne 26. 10. 2023. Navedel je, da združenje za osebo s tako diagnozo, kot jo ima on, in potrebo po prevozu, ki ga nudijo društva paraplegikov po celi Sloveniji samo za svoje člane, ni primerno. Priložil je elektronsko sporočilo društva, v katerem so mu pojasnili, da imajo prednost pri prevozihi člani, saj nečlanov uradno sploh ne smejo voziti, ter elektronsko sporočilo Doma paraplegikov Pacug, iz katerega je razvidno, da ima Dom za obnovitveno rehabilitacijo sklenjeno pogodbo s tremi invalidskimi organizacijami, za ostale pa je možna samoplačniška udeležba. Navedel je, da se mu zdi nesprejemljivo, da je njegova včlanitev v društvo odvisna od ocene enega samega zdravnika, in da je glede presoje, ali dejansko izpolnjuje pogoje za članstvo v društvu, treba pridobiti drugo mnenje neodvisnega mednarodnega strokovnjaka.

Zagovornik je dne 30. 10. 2023 predmetne navedbe predlagatelja poslal v izjasnitev društvu v dopisu št. 0700-56/2023/15, ob tem pa istega dne z dopisom 0700-56/2023/16 poslal še poizvedbo na Zvezi.

Društvo se je odzvalo dne 17. 11. 2023 in večinoma ponovilo navedbe iz svojega predhodnega odgovora, dodatno pa je navedlo še, da predlagatelj ni nikoli zaprosil za vključitev v kakšno od njihovih športnih aktivnosti in če bi izrazil konkretni interes po določeni športni panogi, ki jo nudijo uporabnikom, bi lahko preverili, ali je to možno. Glede navedb predlagatelja, da je odločitev glede članstva temeljila na samo eni zdravnikovi oceni, so navedli, da je ravno obvezno mnenje zdravnika pri presoji izpolnjevanja pogojev za članstvo tista varovalka, ki zagotavlja, da so te presoje objektivne in izvedene s strani strokovne osebe. Ravno s tem preprečujejo, da bi o članstvu presojal npr. zgolj predsednik društva, kjer bi bila večja nevarnost subjektivne presoje. Glede prevezov so navedli, da jih lahko na podlagi Zakona o prevozihi v cestnem prometu⁴ (ZPCP-2) izvajajo samo za člane, na kar jih je v preteklosti že opozorila prometna inšpekcija. Sicer pa sredstva, ki jih imajo za izvajanje prevozov, že sedaj ne zadoščajo za vse potrebe, ki jih imajo njihovi člani in druge osebe z okvaro hrbtenjače, zaradi česar morajo včasih skladno z njihovim internim Pravilnikom o prevozihi kakšen prevoz tudi zavrniti. Kar pa se tiče obnovitvene rehabilitacije, pa je kot društvo ne izvajajo, organizator je namreč Zveza, ponudnik namestitev pa Dom paraplegikov Pacug.

⁴ Uradni list RS, št. 6/16 – uradno prečiščeno besedilo, 67/19, 94/21, 54/22 – ZUJPP, 105/22 – ZZNŠPP, 18/23 – ZDU-10 in 23/24.

Svoje pojasnilo je dne 20. 11. 2023 podala tudi Zveza. Uvodoma je pojasnila, da je svoje posebne socialne programe razvila sama. Za njihovo izvajanje se je odločila prostovoljno, gre za njeno svobodno in avtonomno zasebno pobudo, ki pa jo izvaja tudi s pomočjo javnih sredstev.

Zveza meni, da zakonska določba, ki določa, da reprezentativne invalidske organizacije posebne socialne programe izvajajo tako za člane kot za nečlane, ne pomeni, da bi se morali ti programi izvajati za čisto vsako osebo, ki ni član enega od društev. Obseg storitev je (finančno) omejen, zato ni realno tolmačenje, da bi vsak invalid lahko dostopal do vsake storitve vsake invalidske organizacije, ki bi se sicer lahko izvedla glede na njegovo invalidnost. Takšen pogled je preširok in presega namen 11. člena Zakona o invalidskih organizacijah⁵ (v nadaljevanju: ZInvO). Meni, da mejnik, kdaj je po zakonu treba invalidu nečlanu omogočiti storitve posebnega socialnega programa, ne more biti izključno njegova dejanska potreba, ampak tudi primernost same storitve in usposobljenost kadra, ki jo izvaja. Prevelika odprtost bi po mnenju Zveza lahko povzročila, da bi določen invalid prejel določeno storitev večkrat pri različnih invalidskih organizacijah (ne sicer prevoza, ki ni ponovljiva storitev, lahko pa druge storitve), nek drug invalid pa bi zaradi omejenosti kapacitet ostal brez te storitve in to celo v primeru, če je ustanovni član invalidske organizacije in plačuje članarino. Če bi bile storitve Zveze dostopne vsem invalidom, ki so na invalidskem vozičku, ne glede na vzrok invalidnosti, bi se po njeni laični oceni bazen potencialnih koristnikov storitev lahko povečal za šest- do sedemkrat. Zaradi omejenosti kapacitet bi storitve lahko nudili le 10 do 15 % teh oseb. Poleg tega pa je glede izpolnjevanja pogojev za obnovitveno rehabilitacijo še pojasnila, da članstvo v društvu tako ali tako ne igra vloge, ker to potrjuje zdravnik specialist, kar pomeni, da preveri, ali ima oseba poškodbo hrbtenice ali hrbtenjače in ne zadošča že poljudno poimenovanje, da je nekdo tetraplegik že »zgolj« zato, ker je vezan na invalidski voziček. Svojim navedbam je priložila odločbo Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve št. 116-171/03-02 z dne 10. 10. 2003 o podelitvi statusa reprezentativne invalidske organizacije.

Predlagatelj je dne 30. 12. 2023 v zvezi z navedbami društva v bistvenem ponovil svoje že dosedanje navedbe, še dodatno pa je poudaril, da možganska kap ni diagnoza, ampak klinični sindrom, vzrok, tako, kot je vzrok prometna nesreča, padec ali skok v nizko vodo. Diagnoza pa je paraplegija ali tetraplegija, kar je odvisno od posredne ali neposredne poškodbe živčnih povezav.

Društvo je dne 6. 3. 2024 v svoji izjasnitvi poleg že podanih navedb dodatno navedlo še, da postopka včlanitve v društvo, ki je delno zakonsko reguliran, sicer pa opredeljen s statutom društva, ne gre enačiti z udeležbo v posameznih dejavnostih društva, ki ni pogojena z enakimi pogoji. Predlagatelj za udeležbo v dejavnostih društva ni podal prošnje. Da mora društvo glede pogojev za članstvo pridobiti mnenje zdravnika, določa njihov statut, ki pa ne govori le o eni osebi, ampak govori o mnenju kateregakoli zdravnika specialista, ki deluje v osrednjem nacionalnem zdravstvenem zavodu za celostno in interdisciplinarno rehabilitacijo bolnikov s funkcijsko in delovno oviranostjo. Taka ustanova je v Sloveniji res zgolj ena, a na to društvo ne more vplivati.

Predlagatelj je dne 21. 3. 2024 temu nasprotoval in navedel, da v statutu društva res piše, da pogoje preveri zdravnik specialist, ki deluje v URI Soča, a v praksi to opravlja samo en določen zdravnik, ki je hkrati tudi strokovni sodelavec Zveze.

⁵ Uradni list RS, št. 108/02, 61/06 – ZDru-1 in 95/24.

*

Zagovornik se je tekom postopka s poizvedbo obrnil še na Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljevanju: MDDSZ) ter na Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije (v nadaljevanju: NSIOS).

MDDSZ je dne 7. 3. 2024 navedlo, da 11. člen ZInvO med merili, ki jih mora društvo ali zveza društev izpolnjevati, da se ji podeli status invalidske organizacije, določa tudi izvajanje posebnih socialnih programov za včlanjene in nevčlanjene invalide, torej ti programi niso vezani na članstvo v društvu ali invalidski organizaciji, si pa storitve in cilje, ki se z izvajanjem posameznega programa zasledujejo, društvo/invalidska organizacija določi sama glede na pogoje razpisa, na katerega prijavlja posamezni program. Vsako društvo si samostojno določi, kdo so lahko njegovi člani oziroma katere pogoje morajo izpolnjevati za včlanitev. Zato se MDDSZ ne more izjasnevat glede ustreznosti posameznih diagnoz oseb, ki so vključene v posamezno invalidsko organizacijo. Invalidske organizacije morajo skladno z ZInvO izvajati posebne socialne programe za včlanjene in nevčlanjene invalide, kdo pa so lahko posamezni člani društva, je avtonomna odločitev posameznega društva, v katero MDDSZ kot državna institucija ne more posegati.

NSIOS je dne 6. 6. 2024 pojasnil, da glede na to, da se posebni socialni programi financirajo vsaj pretežno iz javnih sredstev, vidijo namen te določbe predvsem v tem, da se status invalidske organizacije podeli društvu ali zvezi društev, ki posebnih socialnih programov ne omejuje na člane društva. Če namreč država zagotavlja sredstva za določene programe (storitve), naj bodo ti dostopni invalidom ne glede na njihovo članstvo pri organizacijah, ki jih nudijo. Kdo od invalidov, ki ni član, pa se lahko vključi v posebni socialni program, pa je odvisno predvsem od vrste in vsebine posebnega socialnega programa. Invalidske organizacije same vzpostavijo in vodijo posebne socialne programe, določijo njihove storitve in tudi, komu so namenjeni. Kateri so pogoji za vključitev v program, je odločitev invalidske organizacije. Povsem možno je, da niti člani določene invalidske organizacije ne izpolnjujejo vseh pogojev za vključitev v posamezen posebni socialni program društva, katerega člani sicer so, ker je ta namenjen določeni specifični skupini invalidov znotraj društva, ki je lahko celo ožja, kot so pogoji za članstvo. Zato meni, da je potrebno pri tem izhajati predvsem iz narave posebnega socialnega programa samega. Če invalid izpolnjuje pogoje, ki jih invalidska organizacija določi za včlanitev v program, potem okoliščina članstva v društvu ne bi smela biti pomembna za vključitev (oz. tega društvo ne sme postaviti kot pogoj, če želi pridobiti status invalidske organizacije). Je pa ob tem seveda potrebno upoštevati tudi zmožnosti invalidskih organizacij. Te namreč prejmejo bistveno manj sredstev, kot zanje zaprosijo (v 2024 jim je FIHO odobril nekaj manj kot 50 % zaprošenih sredstev glede na njihove potrebe). Zato v praksi lahko pride do tega, da mora invalidska organizacija zaradi prevelikega povpraševanja, ki presega njene zmožnosti, med vsemi upravičenimi za vključitev v program narediti selekcijo. Poleg tega je NSIOS podal še nekaj predlogov raznih društev, v katera bi se predlagatelj morda lahko včlanil.

*

Zagovornik je predlagatelja ob preučitvi vseh prejetih odgovorov in pojasnil v dopisu št. 0700-56/2023/38 z dne 19. 6. 2024 seznanil z možnostjo poravnave v smislu, če bi soglašal s predlogom društva, naj poda vlogo za sodelovanje v športnih aktivnostih, oziroma če bi mu kateri od predlogov NSIOS glede vključitve v katero od drugih društev ustrežal. Predlagatelj je to zavrnil z razlogom, da je po preverjanju navedenih invalidskih organizacij, ki jih je navedel NSIOS, ugotovil, da nobena ni primerna zanj, bodisi ker ne izpolnjuje določenega statusa (npr.

statusa delovnega invalida, vojnega invalida, študenta invalida), bodisi ker so vse preveč oddaljene (npr. v Slovenskih Konjicah, v Šmarjah pri Kopru, v Velenju, v Mariboru), bodisi ne nudijo storitev, ki bi jih potreboval (npr. nimajo službe za prevoz invalidov in ne nudijo možnosti udejstvovanja v športnih aktivnostih).

Kot izjasnitev na Zagovornikov poziv na izjasnitev pred izdajo odločbe št. 0700-56/2023/43 z dne 7. 10. 2024 je predlagatelj dne 14. 10. 2024 navedel še, da v celoti zavrača mnenje zdravnika dr. ..., ki ni nevrolog, poleg tega pa je povezan z Zvezo kakor tudi z društvom. Še enkrat je izrazil svoje pričakovanje, naj Zagovornik pridobi drugo mnenje medicinskega strokovnjaka (nevrološkega izvedenca) v zvezi z izpolnjevanjem pogojev za njegovo včlanitev v društvo.

*

V 4. členu ZVarD je diskriminacija opredeljena kot vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničenje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti. Pri diskriminaciji mora biti specifična osebna okoliščina odločilen razlog za slabšo obravnavo. Skladno s 1. členom ZVarD mednje štejejo spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katerakoli druga osebna okoliščina. Gre za prirojene ali pridobljene osebne značilnosti, lastnosti, stanja ali statuse, ki so praviloma trajno in nerazdružljivo povezani z določenim posameznikom in njegovo osebnostjo, zlasti identiteto ali pa jih posameznik ne spreminja zlahka. Ravnanje, ki pomeni diskriminacijo zaradi katere koli osebne okoliščine, je izrecno prepovedano, razen v primerih izjem, določenih v 13. členu ZVarD.

ZVarD opredeljuje več oblik diskriminacije. Predlagatelj je v predlogu za obravnavo diskriminacije smiselno zatrjeval neposredno diskriminacijo, ki v skladu s prvim odstavkom 6. člena ZVarD obstaja, kadar je oseba ali skupina oseb zaradi določene osebne okoliščine bila, je ali bi lahko bila v enakih ali podobnih situacijah obravnavana manj ugodno, kot se obravnava, se je obravnavala ali bi se obravnavala druga oseba ali skupina oseb.

Diskriminacija oz. neenako obravnavanje sta prepovedana na vseh področjih družbenega življenja. Predlagatelj je v obravnavanem primeru smiselno zatrjeval, da je bil diskriminiran v zvezi z možnostjo včlanitve v društvo, kar zagotovo predstavlja področje družbenega življenja, kjer morajo odgovorni v skladu z 2. členom ZVarD pri oblastnem odločanju, delovanju v pravnem prometu in pri drugem svojem delovanju oziroma ravnanju v razmerju do tretjih oseb zagotavljati varstvo pred diskriminacijo oziroma enako obravnavanje vseh oseb.

ZDru-1 v 2. členu, ki ureja pravico do združevanja v društva, določa, da je združevanje v društva prostovoljno (prvi odstavek), da lahko vsakdo postane član društva in v društvu deluje pod pogoji, ki jih društvo določi v svojem temeljnem aktu (drugi odstavek) ter da delovanje v društvu temelji na enakopravnosti članstva (tretji odstavek).

Statut obravnavanega društva v 1. in 2. točki prve alineje prvega odstavka 7. člena določa, da redni član društva lahko postane vsaka fizična oseba, ki **po utrpeli poškodbi ali obolenju hrbtenjače** med drugim izpolnjuje naslednje pogoje:

- ima okvaro ali obolenje hrbtenjače, ki je popolno ali nepopolno, odraža pa se s klinično sliko parapareze ali paraplegije oziroma tetrapareze ali tetraplegije,
- je trajno gibalno ovirana zaradi posledic okvare ali obolenja hrbtenjače, ki onemogoča obvladovanje daljših razdalj brez uporabe invalidskega vozička.

V nadaljnjih odstavkih 7. člena statut ureja izpolnjevanje in posredovanje pristopne izjave in v četrtem odstavku določa, da predsednik društva, kateremu je kandidat za članstvo poslal pristopno izjavo, zaprosi Zvezo ali pa sam zagotovi, da **pogoje za članstvo za posamezno osebo preveri zdravnik specialist, ki deluje v URI Soča.**

Tudi statut Zveze v 10. členu določa, da so člani Zveze društva paraplegikov, katerih člani so lahko izključno osebe **po utrpeli poškodbi ali obolenju hrbtenjače**, ki izpolnjujejo enake pogoje, kot izhajajo iz 7. člena statuta društva, v 4. točki 13. člena pa statut Zveze kot eno od dolžnosti svojih članic izrecno opredeljuje **tudi predhodno zagotovitev potrditve zdravnika specialista, da kandidati za članstvo izpolnjujejo zdravstvene pogoje.**

*

Zagovornik je tako presojal okoliščine primera, kot jih je zatrjeval predlagatelj in jih je pojasnjevalo društvo, ob upoštevanju dodatnih pojasnil, ki jih je pridobil s strani Zveze, MDDSZ in NSIOS, z vidika prepovedi neposredne diskriminacije na podlagi predlagateljeve osebne okoliščine invalidnosti in zdravstvenega stanja. Tekom ugotovitvenega postopka je Zagovornik obe stranki seznanil z vsebino prej navedenih dokumentov in obe stranki sta imeli možnost, da se o njih, kakor tudi o navedbah nasprotne strani ter o Zagovornikovih ugotovitvah, pojasnilih in vprašanjih tudi izrečeta.

Navedena osebna okoliščina invalidnosti je izrecno naštet v ZVarD kot pravno varovana, saj gre za osebno stanje ali status, ki je praviloma nerazdružljivo povezan z določenim posameznikom ali pa ga posameznik ne spreminja zlahka. Med t. i. druge osebne okoliščine nedvomno sodi tudi zdravstveno stanje, v zvezi s katerim posamezniki prav tako uživajo varstvo pred diskriminacijo. Zato je Zagovornik ugotavljal, ali sta bili ti osebni okoliščini predlagatelja razlog za slabšo obravnavo oziroma ali so v konkretnem primeru podani elementi neposredne diskriminacije, kot jih opredeljuje ZVarD. Da bi lahko govorili o diskriminaciji skladno z ZVarD, morajo biti namreč izpolnjeni naslednji elementi: podani morajo biti osebna okoliščina, poseg v človekovo pravico, svoboščino, drugo pravico, pravni interes ali ugodnost, prikrajšanje v primerjavi z drugimi posamezniki ali skupinami v primerljivem položaju, vzročna zveza med osebno okoliščino in obravnavo, ki je je predlagatelj deležen, ter odsotnost izjem od prepovedi diskriminacije. Le ravnanje, pri katerem so podani vsi omenjeni elementi, zakonsko gledano pomeni diskriminacijo.

Kot bo natančneje obrazloženo v nadaljevanju, je Zagovornik presodil, da sta v obravnavani zadevi nedvomno podani osebna okoliščina in vzročna zveza med osebno okoliščino in obravnavo, ki je je bil predlagatelj deležen. Ključni vprašanji pa sta, ali sta podana tudi poseg v človekovo pravico, svoboščino, drugo pravico, pravni interes ali ugodnost in prikrajšanje v primerjavi z drugimi posamezniki ali skupinami v primerljivem položaju. Z drugimi besedami: ali je društvo predlagatelja s tem, ko mu je zavrnilo članstvo, obravnavalo slabše na podlagi njegove osebne okoliščine invalidnosti oziroma zdravstvenega stanja in ali je zaradi te osebne okoliščine poseglo v njegovo pravico do združevanja v primerjavi z drugimi osebami, ki so v primerljivem položaju, le da nimajo take osebne okoliščine, kot jo ima predlagatelj.

Med strankama niso sporna naslednja dejstva:

- predlagatelj je leta 2016 utrpel možgansko kap, katere posledica je diagnoza spastične tetrapareze, kar izhaja iz odpustnega pisma URI Soča,
- dne 3. 11. 2022 je podal vlogo za članstvo v društvu, kar izhaja iz priložene pristopnice,
- predsednica društva mu je v imenu društva to vlogo dne 23. 2. 2023 s sklepom zavrnila zaradi neizpolnjevanja pogojev za članstvo, kot izhajajo iz statuta društva, ker nima

poškodbe oziroma okvare ali obolenja hrbtenjače, o čemer ga je obvestila Zveza z dopisom št. 88 – II/2023-da z dne 27. 2. 2023,

- dne 13. 4. 2023 je vložil pritožbo zoper ta sklep,
- upravni odbor društva mu je s sklepom z dne 21. 6. 2023 pritožbo zavrnil in potrdil razloge predsednice društva o neizpolnjevanju pogojev za članstvo, za kar je društvo v svoji vlogi z dne 28. 9. 2023 priložilo tudi mnenje zdravnika specialista URI Soča, katerega je Zagovornik predlagatelju poslal v izjasnitev dne 10. 10. 2023,
- predlagatelj nasprotuje mnenju zdravnika specialista URI Soča in navaja, da gre tudi pri njem za poškodbo oziroma okvaro hrbtenjače, le da je ta kot posledica možganske kapi nevrološka in ne mehanska.

Kot določa 2. člen ZDru-1, lahko vsakdo postane član posameznega društva in v njem deluje pod pogoji, ki jih to društvo določi v svojem temeljnem aktu. Društva po ZDru-1 in s tem tudi invalidske organizacije kot take sodijo v nevladni sektor, v katerega država ne more posegati, kot je v svojem pojasnilu pojasnilo MDDSZ. To pomeni, da imajo društva avtonomijo, da sama odločajo o svojem članstvu in postavljajo pogoje za včlanjevanje. Iz sodbe Višjega sodišča v Ljubljani I Cp 2793/2017 z dne 25. 4. 2018⁶ izhaja, da »Ustava Republike Slovenije⁷ res daje pravico do združevanja, vendar pri vključevanju oziroma pri pristopu v društvo ni mogoče mimo volje tistih, ki so že člani društva. Člani društva (sami ali prek pristojnega organa) namreč odločajo o sprejemu novih članov, razlogi pa so prepuščeni avtonomiji društev in v skladu z njo lahko društvo določi bolj ali manj obsežne oziroma stroge pogoje za sprejem v članstvo«.

Avtonomija društev pa je omejena s prepovedjo diskriminacije, kar pomeni, da pogoji ne smejo izključevati določenih oseb ali skupine oseb samo zaradi njihovih osebnih okoliščin. Če bi društvo npr. kot člane sprejemalo zgolj osebe z določeno barvo kože, pa za to ne bi imelo legitimnega cilja oziroma sredstva za njegovo doseg ne bi bila ustrezna, potrebna in sorazmerna, bi tak pogoj kljub avtonomiji društva, da si postavi svoje pogoje za članstvo, kršil prepoved diskriminacije.

Vendar pogoja, da se v društvo paraplegikov oziroma tetraplegikov lahko včlanijo le osebe, ki imajo poškodbo ali okvaro hrbtenjače, Zagovornik ne more šteti za diskriminatornega, saj je tak pogoj po stališču Zagovornika skladen z namenom, za katerega je bilo nenazadnje to društvo ustanovljeno. Zagovornik je pridobil odločbo št. 116-171/03-02 z dne 10. 10. 2003 tedanjega Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve o tem, da se Zvezi podeli status reprezentativne invalidske organizacije. V njej je navedeno, da se v posameznih društvih paraplegikov, povezanih v zvezo, združujejo invalidi – paraplegiki, to so osebe, ki so si zlomile, poškodovale ali zbolele na hrbtenici ali hrbtenjači ter ohromele od višine poškodbe navzdol, in tetraplegiki, to so osebe, ki so si zlomile, poškodovale ali zbolele na hrbtenici ali hrbtenjači v vratnem delu in so ohromele od višine poškodbe navzdol. To pomeni, da je bila **poškodba ali okvara hrbtenjače**, kot je opredeljeno tako v statutu društva kot tudi v statutu Zveze, **en od bistvenih pogojev za delovanje društva** že najmanj od leta 2003 dalje, v resnici pa verjetno že veliko prej, saj je bilo društvo ustanovljeno že leta 1978. Kot je navedla Zveza, je v skladu s to odločbo svoje programe vsa ta leta razvijala in izvajala prav za to populacijo, zato ne more združevati vseh oseb, ki jih lahko laično poimenujemo paraplegik in tetraplegik, temveč zgolj tiste, ki imajo poškodbo ali okvaro hrbtenjače.

⁶ Dostopno na:

[https://www.sodnapraksa.si/?q=*&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&submit=i%C5%A1%C4%8Di&rowsPerPage=20&moreLikeThis=1&id=doc_2015081111419161](https://www.sodnapraksa.si/?q=*&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&submit=i%C5%A1%C4%8Di&rowsPerPage=20&moreLikeThis=1&id=doc_2015081111419161)

⁷ Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99, 75/16 – UZ70a in 92/21 – UZ62a.

Po tehtanju vseh dejstev in okoliščin, ki in kakor sta jih predstavila predlagatelj in društvo, je Zagovornik tudi na podlagi pravil določb iz 40. člena ZVarD ugotovil, da je društvo uspelo izkazati, da predlagateljeve navedbe glede diskriminacije na podlagi njegove invalidnosti oziroma zdravstvenega stanja ne držijo. Društvo je namreč konkretiziralo in dokazno podprlo pravno relevantno dejstvo v tem postopku, da je pogoj za članstvo v društvu prav vzrok zdravstvenega stanja (gre za združevanje invalidov – paraplegikov, ki so si zlomili, poškodovali ali zboleli na hrbtenici ali hrbtenjači ter ohromeli od višine poškodbe navzdol, in tetraplegikov, ki so si zlomili, poškodovali ali zboleli na hrbtenici ali hrbtenjači v vratnem delu in so ohromeli od višine poškodbe navzdol). V tem si stranki niti nista v nasprotju, saj predlagatelj že v samem predlogu zatrjuje, da v članstvo društva ni bil sprejet zato, ker nima mehanske, temveč nevrolško poškodbo hrbtenjače. Iz odgovora združenja je razbrati, da so lahko njihovi člani osebe s cerebrovaskularno boleznijo in to brez omejitev glede funkcijske sposobnosti oziroma stopnje invalidnosti. Gledano na vzrok zdravstvenega stanja, ki je temelj za združevanje v društvu, bi tako lahko bil predlagatelj član tega društva, kar pa je zavrnil z obrazložitvijo, da nimajo na voljo zanj sprejemljivih programov.

Kot je sicer pojasnilo MDDSZ, morajo invalidske organizacije skladno z ZInvO izvajati posebne socialne programe za včlanjene in nevčlanjene invalide, kdo pa so lahko posamezni člani društva, pa je avtonomna odločitev posameznega društva. Tudi NSIOS je pojasnil, da v primeru, če invalid izpolnjuje pogoje, ki jih invalidska organizacija določi za včlanitev v program, potem okoliščina članstva v društvu ne bi smela biti pomembna za vključitev (oz. tega društvo ne sme postaviti kot pogoj, če želi pridobiti status invalidske organizacije). Bistveno je torej, da oseba, ki želi dostopati do programov posamezne invalidske organizacije in ki lahko pričakuje, da ji te programe društvo tudi omogoči, izpolnjuje pogoje za članstvo (ni pa nujno, da je tudi formalno njegova članica).

Zagovornik stališče društva sprejema kot utemeljeno, saj je nenazadnje skladno tudi z argumenti, ki jih je navedlo društvo, da so storitve socialnovarstvenih programov, ki jih izvajajo, prilagojene osebam, ki imajo poškodbo ali okvaro hrbtenjače, ne glede na to, ali dejansko so člani društva ali ne. Njihovi kadri so namreč v skladu s tem, komu je društvo namenjeno, usposobljeni izključno za izvajanje dejavnosti z osebami s poškodbo ali okvaro hrbtenjače, za druga bolezenska stanja pa niso usposobljeni.

Zagovornik to dejstvo (razvijanje in nudenje programov in storitev le tistim osebam, za katere je bilo društvo ustanovljeno ter za katere ima v skladu s tem na voljo usposobljen kader) sprejema kot legitimni cilj in ocenjuje, da je zavrnitev članstva osebi, ki nima poškodbe ali okvare hrbtenjače, v danih razmerah in glede na ta cilj, lahko ustrezno, potrebno in sorazmerno sredstvo za doseg tega cilja. Zagovornik kot verodostojno namreč sprejema tudi razlago društva, da programi društva niso prilagojeni osebam, ki imajo cerebrovaskularno bolezen, saj njihovi kadri nimajo strokovnega znanja o ravnanju z osebami s to boleznijo in bi jih bilo neodgovorno vključevati v obstoječe programe. Osebe s takim zdravstvenim stanjem se tudi sicer združujejo v okviru drugega društva. Predlagatelj je v zvezi s tem navedel, da ga niti ne poznajo, zato tega ne morejo trditi, vendar pa po presoji Zagovornika osebno poznavanje kandidata za članstvo pri odločanju, ali izpolnjuje zdravstvene pogoje ali ne, ne more igrati vloge. Relevantno je samo izpolnjevanje (nediskriminatornih) pogojev, kot so vnaprej določeni z internim aktom društva. Kot je pojasnila predsednica društva, ima ravno obvezno mnenje zdravnika pri presoji izpolnjevanja pogojev za članstvo pomembno vlogo varovalke, ki zagotavlja, da so te presoje objektivne in izvedene s strani strokovne osebe. Ravno s tem preprečujejo, da bi o članstvu presojal npr. zgolj predsednik društva, kjer bi bila nedvomno večja nevarnost subjektivne presoje.

Zakonska določba 11. člena ZInvO, ki določa, da reprezentativne invalidske organizacije posebne socialne programe izvajajo tako za člane kot za nečlane, tudi po mnenju Zagovornika ne more pomeniti, da bi se morali ti programi izvajati za vse osebe, ki niso člani enega od

društev. Kot je pojasnila Zveza, ni realno tolmačenje, da bi vsaka oseba z invalidnostjo lahko dostopala do vsake storitve vsake invalidske organizacije, ki bi se sicer lahko izvedla glede na njeno invalidnost. Takšen pogled je tudi po mnenju Zagovornika preširok, nedvomno pa mu nasprotujeta tudi prej opisani stališči, ki sta jih v postopku posredovali MDDSZ in NSIOS.

Svoj pogled na to, kdo od oseb z invalidnostmi, ki niso člani, se lahko vključi v posebni socialni program, je v svojem pojasnilu podal tudi NSIOS. Navedel je, da je odvisno predvsem od vrste in vsebine posebnega socialnega programa, pri čemer smejo invalidske organizacije, ki same vzpostavijo in vodijo posebne socialne programe, določiti tudi njihove storitve in tudi komu so namenjene. Kateri so pogoji za vključitev, je torej odločitev invalidske organizacije. Zato NSIOS meni, da je potrebno pri tem izhajati predvsem iz narave posebnega socialnega programa. Če oseba z invalidnostjo izpolnjuje pogoje, ki jih invalidska organizacija določi za včlanitev v program, potem okoliščina članstva ne sme biti pomembna za vključitev.

Zato Zagovornik v skladu s tem dejstva, da se oseba, ki nima poškodbe ali okvare hrbtenjače, ne more včlaniti v društvo, ki ima v svojem internem aktu opredeljen ta pogoj, ne šteje kot kršenje prepovedi diskriminacije, saj ima društvo, kot navedeno, v okviru svoje avtonomije pravico določiti nediskriminatorne pogoje in sprejemati le tiste člane, ki jih izpolnjujejo. Kot rečeno gre za avtonomijo društev, da si postavijo svoja pravila, če ta ne kršijo prepovedi diskriminacije.

Po drugi strani pa se mora društvo kot samostojna in avtonomna pravna oseba, ki si pogoje za članstvo določi sama, po teh tudi ravnati in jih spoštovati. Zavrnitev članstva osebi, ki ne izpolnjuje pogojev, je potrebna, da društvo deluje v skladu z zakonom in svojim statutom. Če bi društvo odobrilo članstvo osebi, ki pogojev ne bi izpolnjevala v celoti (morda na podlagi osebnega poznanstva ali kakšnih drugih okoliščin), bi kršilo tako zakon kot svoj statut in bi navsezadnje neenako obravnavalo tiste svoje člane, ki so pogoje za članstvo morali izpolniti.

Pri tem stališču Zagovornika utrujejo tudi sodbe Višjega sodišča v Ljubljani. Iz sodbe I Cp 4071/2010 z dne 16. 2. 2011⁸ izhaja, da je bila odločitev o zavrnitvi prošnje za sprejem v članstvo lovske družine skladna s predpisi oziroma aktom lovske družine, ki ni v nasprotju z zakonom oziroma z ustavo, kar pomeni, da zavrnitev članstva v takem primeru ne more biti nezakonita. V sodbi I Cp 335/2009 z dne 8. 4. 2009⁹ pa je sodišče v tistem konkretnem primeru ugotovilo, da je društvo dolžno vsakogar, ki želi postati njegov član in izpolnjuje zakonsko in z njegovimi pravili določene pogoje za včlanitev, sprejeti med svoje člane. Nesprejem nekoga v društvo, če ta izpolnjuje vse pogoje za včlanitev, bi pomenil nedopusten poseg v njegovo ustavno pravico do svobode združevanja. Enako je v sodbi I Cp 1468/2023 z dne 22. 2. 2024¹⁰ razsodilo, da ima društvo brez dvoma pravico samostojno odločati o sprejemu novih članov, vendar mora hkrati vsakogar, ki želi postati njen član in izpolnjuje njegove pogoje za včlanitev, sprejeti med svoje člane. V nasprotnem primeru krši njegovo ustavno pravico do združevanja.

Iz zgoraj navedenega bi v skladu z argumentom a contrario lahko zaključili, da nesprejem nekoga v društvo, če ta ne izpolnjuje vseh pogojev za včlanitev, ne bi pomenil nedopustnega posega v njegovo ustavno pravico do svobode združevanja. Zato je Zagovornik presodil, da

⁸ Dostopno na:

[https://sodnapraksa.si/search.php?q=lovska%20dru%C5%BEina&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&rowsPerPage=20&page=0&id=2010040815256569](https://sodnapraksa.si/search.php?q=lovska%20dru%C5%BEina&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&rowsPerPage=20&page=0&id=2010040815256569)

⁹ Dostopno na:

[https://sodnapraksa.si/search.php?q=lovska%20dru%C5%BEina&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&rowsPerPage=20&page=0&id=43981](https://sodnapraksa.si/search.php?q=lovska%20dru%C5%BEina&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&rowsPerPage=20&page=0&id=43981)

¹⁰ Dostopno na:

[https://sodnapraksa.si/?q=id:2015081111476559&database\[SOVS\]=SOVS&database\[IESP\]=IESP&database\[VDSS\]=VDSS&database\[UPRS\]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111476559](https://sodnapraksa.si/?q=id:2015081111476559&database[SOVS]=SOVS&database[IESP]=IESP&database[VDSS]=VDSS&database[UPRS]=UPRS&_submit=i%C5%A1%C4%8Di&page=0&id=2015081111476559).

društvo z zavrnitvijo članstva ni poseglo v predlagateljeve pravice, temeljne svoboščine, druge pravice, pravne interese in ugodnosti, saj mu s tem, ko mu je zavrnilo članstvo zaradi neizpolnjevanja zdravstvenega pogoja, za katerega je Zagovornik ugotovil, da ni diskriminatoren, ni poseglo v njegovo pravico do svobode združevanja. Da bi bil izpostavljen pogoj za članstvo v društvu v nasprotju z zakonom oziroma z ustavo, pa predlagatelj niti ni zatrjeval.

Prav tako pa predlagatelj s tem tudi ni bil prikrajšan v primerjavi z osebami, ki so v primerljivem položaju kot on (so tudi osebe z invalidnostjo na invalidskem vozičku), vendar pa nimajo take osebne okoliščine kot on (diagnoze spastična tetrapareza kot posledica možganske kapi). Namreč, tudi druge osebe v primerljivem položaju, če nimajo poškodb ali okvare hrbtenjače, se ne morejo včlaniti v to društvo. Da bi veljalo nasprotno, predlagatelj niti ne zatrjuje. Kot spornega v eni svojih vlog sicer navaja 26. člen v povezavi s 1. alinejo četrtega odstavka 9. člena statuta društva. Slednji določa, da se člana lahko izključi iz društva, če se ugotovi, da ne izpolnjuje zdravstvenih pogojev za članstvo, kot so navedeni v 1. alineji prvega odstavka 7. člena tega statuta. V skladu s 26. členom pa člana, ki ima tak položaj ob sprejetju tega statuta in ki ne izpolnjuje zdravstvenih pogojev za članstvo v društvu, kot jih določa ta statut, ne glede na 1. alinejo prvega odstavka 9. člena ni mogoče iz tega razloga izključiti iz društva.

Take prehodne določbe so značilne za predpise (tudi interne), ki na novo uredijo neko vsebino ali na novo določijo neke pogoje, ki pred tem še niso obstajali. V izogib urejanju stanja za nazaj (pred sprejetjem novih pravil, ko ta še niso veljala in posledično niso bila vnaprej znana osebam, ki so se pred tem včlanila v društvo) so take določbe pogoste (celo nujne) tudi v zakonih in podzakonskih aktih, saj je retroaktivna veljavnost pravil (upoštevanje pravil za čas, preden so sploh stopila v veljavo) v pravu načeloma prepovedana. Zato v primeru takih določb (ki so, kot rečeno, v pravnem urejanju pogoste) ob upoštevanju celotnega smisla takega urejanja ne gre za situacijo, ki bi ustrezala diskriminaciji.

*

Predlagatelj je tekom postopka zatrjeval, da je pri njemu prišlo do nevrološke poškodbe živčnih povezav zaradi možganske kapi, kar je pripeljalo do prekinitve živčne povezave s hrbtenjačo in posledično iste diagnoze, kot če bi imel mehansko poškodbo ali okvaro hrbtenjače. Zatrjeval je, da bi moral biti zato tudi on sprejet v članstvo društva, saj je tetraplegik z diagnozo spastična tetraplegija. Nasprotoval je mnenju zdravnika specialista iz URI Soča, ki je ocenil, da ne izpolnjuje pogojev za članstvo, za katerega je navedel, da sodeluje z društvom oziroma Zvezo in je tudi preko osebnih povezav z njima povezan.

Zagovornik v zvezi s tem ugotavlja, da je obvezna predhodna pridobitev mnenja zdravnika specialista iz URI Soča opredeljena v samem statutu društva, preden to odloči o članstvu posameznega kandidata, zato je društvo, ko se je v zvezi s predlagateljevo prošnjo za včlanitev obrnilo na zdravnika, ravnalo pravilno. Zdravnik specialist URI Soča je ocenil, da predlagatelj ne izpolnjuje pogojev za članstvo. V svojem pisnem mnenju z dne 19. 5. 2023 je navedel, da gre pri predlagatelju za posledice okvare centralne možganske strukture, tj. ponsa oziroma mostiča, in čeprav sta pons in hrbtenjača neločljivo povezana dela centralnega živčnega sistema, **poškodbe oziroma okvare na področju hrbtenjače pri predlagatelju s preiskavami niso bile potrjene**. Smiselno enako izhaja tudi iz izvedenskega mnenja Zavoda za invalidsko in pokojninsko zavarovanje Slovenije (ZPIZ), Sektorja za izvedenstvo, Službe za izvedenstvo I. stopnje Ljubljana, št. 002 2015750 0100 z dne 25. 11. 2022, ki je, kot je razvidno, nastalo pred odločitvijo društva in mnenjem zdravnika iz URI Soča in ga je predlagatelj priložil svojemu predlogu. V njem je navedeno, da ima predlagatelj invalidnost I. kategorije **kot posledico »bolezni CŽS« (op. - bolezni centralnega živčnega sistema)**. Morebitne poškodbe ali okvare hrbtenjače niso omenjene.

Zagovornik se o strokovni pravilnosti mnenja zdravnika specialista URI Soča in izvedenskega mnenja ZPIZ ne more opredeljevati, ker za to ni niti strokovno usposobljen niti pristojen. Soglaša pa s stališčem društva, da na samo dejstvo, da v Sloveniji obstaja le en zdravstveni zavod za celostno in interdisciplinarno rehabilitacijo bolnikov s funkcijsko in delovno oviranostjo, društvo nima vpliva in da mora, preden odloči o članstvu, vselej pridobiti mnenje zdravnika specialista (kdorkoli bi to že bil) v skladu s svojim statutom. Zato Zagovornik nima razloga za dvom v verodostojnost mnenja zdravnika specialista URI Soča, ki ga je priložilo društvo. Nedvomno ga potrjuje tudi mnenje ZPIZ, ki ga je predložil predlagatelj sam. Dejstvo, da zdravnik tudi sodeluje z društvom in je v uredniškem odboru glasila društva, kot je navedel predlagatelj, te presoje še ne more omajati, saj namreč ni jasno, predlagatelj pa tudi ni izkazal, v čem naj bi bil zdravnik (pa čeprav kot strokovni sodelavec Zveze in društva) pristranski do predlagatelja. Iz mnenja izhajajo obrazloženi razlogi, ki pojasnjujejo zdravnikovo odločitev, ki je smiselno potrjena tudi z že pred tem izdanim izvedenskim mnenjem komisije ZPIZ. Tudi sicer predlagatelj ne zatrjuje, da bi imel poškodbo ali okvaro hrbtenjače, kakršne so pogoj za včlanitev v društvo, ampak da bi ga morali, čeprav nima takšne poškodbe oziroma okvare na področju hrbtenjače, sprejeti v članstvo na podlagi njegove diagnoze spastična tetraplegija.

Po Zagovornikovi presoji bi bila izvedba dokaza z mednarodnim izvedencem s področja nevrologije v konkretnem postopku ugotavljanja diskriminacije nepotrebna, saj se je Zagovornik že na podlagi drugih predloženih dokazov v zadostni meri prepričal o obstoju vseh pravno relevantnih dejstev, ki naj bi se z njo dokazovala, predlagatelj pa s svojimi zatrjevanji in dokazili ni uspel vzbuditi dvoma v nasprotno.

V zvezi z njegovo navedbo, da predlaga izvedbo dokaza z izvedenskim mnenjem tudi zato, ker ima pacient vedno pravico do pridobitve drugega mnenja, Zagovornik ocenjuje, da postopek ugotavljanja diskriminacije po ZVarD ni namenjen pridobivanju drugega mnenja v zvezi z zdravljenjem. Pravica do drugega mnenja je vsebovana v določbah 40. člena Zakona o pacientovih pravicah¹¹ (v nadaljevanju: ZPacP), iz katerih izhaja, da lahko pacient uveljavi pravico do drugega mnenja pri izvajalcu zdravstvenih storitev, pri katerem se zdravi. Če izvajalec zdravstvenih storitev te pravice ne more zagotoviti, pacientu uveljavitev pravice zagotovi pri drugem izvajalcu zdravstvenih storitev v okviru mreže izvajalcev javne zdravstvene službe, ki mu posreduje potrebno zdravstveno dokumentacijo. To pomeni, da lahko predlagatelj pravico do drugega mnenja neodvisno od ugotovitev tega postopka še vedno uveljavlja na za to predviden način v skladu z ZPacP.

*

Zagovornik tako po preučitvi dejstev in okoliščin, ki so jih navajali stranki, MDDSZ, združenje in NSIOS, upošteva določila ZVarD, ZDru-1, statut društva in zgoraj navedeno sodno prakso ugotavlja, da pri zavrnitvi članstva predlagatelju v društvu ni šlo za ravnanje, ki bi ustrezalo diskriminaciji. Kot že navedeno, pogoji, ki jih je postavilo društvo, po Zagovornikovi presoji niso diskriminatorni in društvo s tem, ko mu je zavrnilo članstvo, ni poseglo v predlagateljevo pravico do svobode združevanja oziroma ga ni obravnavalo slabše v primerjavi z osebami v primerljivem položaju.

V postopkih ugotavljanja diskriminacije, ki jih vodi po 33. ali 34. členu ZVarD (oz. 5. poglavju), ima Zagovornik pristojnost izdajanja odločb, s katerimi ugotovi obstoj diskriminacije ali pa tega ne ugotovi oziroma predlog zavrne. Glede na vse predhodno navedeno je Zagovornik na podlagi prvega odstavka 207. člena ZUP zaključil, da v predmetni zadevi obstoja neposredne diskriminacije na način, kot je zatrjevan v predlogu, ni mogoče ugotoviti, zato je odločil, kot izhaja iz prve točke izreka te odločbe.

¹¹ Uradni list RS, št. 15/08, 55/17, 177/20 in 100/22 – ZNUZSZS.

*

Se je pa v obravnavanem primeru jasno pokazal sistemski problem sedanje ureditve na področju invalidskih organizacij, in sicer, da določene storitve v okviru posebnih socialnih programov niso dostopne osebam z invalidnostmi, če te ne izpolnjujejo pogojev za včlanitev v določeno društvo ali morda tako društvo sploh ne obstaja (npr. storitev prevoza, če oseba ne izpolnjuje pogojev za včlanitev v določeno društvo, ki to storitev izvaja, ali pa ne izpolnjuje pogojev za včlanitev v katerokoli društvo).

Ker to vprašanje presega okvire konkretnega postopka, ga bo Zagovornik obravnaval v okviru svoje pristojnosti izdaje priporočila. MDDSZ bo tako priporočil, naj zagotovi, da bodo posamezniki deležni določenih posebnih socialnovarstvenih storitev ne glede na to, ali izpolnjujejo pogoje za včlanitev v katerokoli društvo in ali tako društvo sploh obstaja (npr. v okviru javne službe za vse osebe z invalidnostmi).

*

Skladno s prvim odstavkom 35. člena ZVarD je postopek pri Zagovorniku za stranke brezplačen. Zato je Zagovornik odločil, da posebni stroški v tem postopku niso nastali, kakor izhaja iz druge točke izreka te odločbe.

*

Zagovornik je tekom postopka predlagatelja seznanil s tem, da mu dokumente lahko vroča tudi po e-pošti, če to želi in to izrecno navede. Predlagatelj je Zagovorniku v elektronskem sporočilu z dne 16. 10. 2023 posredno, neposredno pa v elektronskem sporočilu z dne 14. 12. 2023 sporočil, da želi, da mu vse dokumente vroča po elektronski pošti na njegov e-poštni naslov, zato mu Zagovornik to odločbo vroča na ta način.

Pouk o pravnem sredstvu:

Zoper to odločbo ni pritožbe, dovoljen pa je upravni spor. Upravni spor stranka lahko sproži s tožbo, ki jo v 30 dneh od vročitve odločbe vloži na Upravno sodišče Republike Slovenije, Fajfarjeva ulica 33, 1000 Ljubljana. Tožbo vloži neposredno pisno ali jo pošlje po pošti. Skupaj z morebitnimi prilogami jo vloži v najmanj treh izvodih. K njej mora priložiti tudi to odločbo v izvirniku ali prepisu.

Postopek vodila:

mag. Eva Cankar Farkaš
Samostojna svetovalka Zagovornika

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Vročiti:

- predlagatelj – po ZUP po e-pošti na naslov: ...,
- Društvo ... – osebno po ZUP,
- zbirka dok. gradiva.